

RAMSAR

Morava Dyje

Niva Moravy a Dyje

Zažít přírodu

© Rudolf Jureček

S PODPOROU RAKÚSKEHO MINISTERSTVA POĽNOHOSPODÁRSTVA, SPOLKOVEJ KRAJINY DOLNÉ RAKÚSKO A EÚ

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

lebensministerium.at

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Zusammenarbeit SLOWAKEI - ÖSTERREICH 2007-2013
Program cezhraničnej spolupráce SLOVENSKÁ REPUBLIKA - RAKÚSKO 2007-2013

Obsah

- 4|5 NIVA MORAVY A DYJE
- 6|7 O VÝZNAME MOKRADÍ
- 8–11 BIOTOP RAMSARSKÉHO ÚZEMIA
 - 8 Vodné toky
 - 9 Lužný les
 - 10 Aluviálne lúky
 - 11 Odl'ahlé oblasti luhov
- 12 KRIŽOVATKA DEJÍN, KULTÚRY A PRÍRODY
- 13 MAPA REGIÓNU
- 14–16 NA NÁVŠTEVE V NIVE MORAVY A DYJE
 - 14 v Rakúsku
 - 15 na Slovensku
 - 16 v Českej republike
- 17|18 PRÍRODA BEZ HRANÍC

RAMSAR
Morava Dyje

Hlasy pre nivu Moravy a Dyje

Spoločne za zachovanie tejto jedinečnej krajiny

3

Niva Moravy a Dyje je najväčším súvislým nivným územím strednej Európy. V roku 2007 bola táto cezhraničná lokalita vyhlásená za trilaterálnu ramsarskú lokalitu „Niva na sútoku Moravy, Dyje a Dunaja“. S cieľom zachovať túto jedinečnú mozaiku biotopov ministerstvo životného prostredia podporuje projekty zamerané na ochranu biodiverzity. Tým, že podporíme rozvoj udržateľného turizmu, dáme regiónu nové impulzy a prispejeme k vzdelávaniu a rekreovaniu návštevníkov.

DI Niki Berlakovich | minister životného prostredia, Rakúsko

Nivy Moravy a Dyje patria k ekologicky najcennejším prírodným lokalitám Dolného Rakúska. Nie sú len pestrou mozaikou biotopov, ale zároveň poskytujú životný priestor širokému spektru rastlinných a živočíšnych druhov, ktoré si zaslúžia a aj musia byť chránené. Ako súčasť „zeleného pásu“, ktorý sa ako tepna života tiahne naprieč Európou, sú tieto nivné biotopy hnacím motorom pre cezhraničnú spoluprácu. Verím, že toto konštruktívne partnerstvo, ktorého cieľom je ochrana nivy Moravy a Dyje, bude i naďalej našou prioritou.

Dr. Stephan Pernkopf | krajinský radca, Dolné Rakúsko

Je veľkým šťastím pre našich súčasníkov aj budúce generácie, že rieka Morava a jej záplavové územie sa zachovali v relatívne málo pozmenenom prírodnom stave. Paradoxne k tomu prispelo aj obdobie neslobody, ale o to viac je pre nás dôležité, aby sa vzácne biotopy a druhy rastlín a živočíchov chránili v nive Moravy aj naďalej. Produkty nivných lúk, lužných lesov, protipovodňová ochrana, prirodzené čistenie vody a rekreačný potenciál sú bohatstvom, ktoré môžeme trvalo užívať ako obnovujúce sa zdroje.

Mgr. Rastislav Rybanič | generálny riaditeľ Sekcie ochrany prírody a tvorby krajiny, Ministerstvo životného prostredia SR

Niva Moravy a Dyje

Zelené srdce strednej Európy

Moravsko-dyjské lužné lesy a lúky vytvárajú **jedinečný komplex mokradí európskeho významu**, v ktorom sa nachádzajú mnohé ohrozené a vzácne druhy. Výnimočná biodiverzita vznikla **spolupôsobením prírodných podmienok a pravidelného obhospodarovania**. Vytvorili sa tak rozličné lúčne a lesné ekosystémy, ktoré sú domovom pre výnimočné živočíšne a rastlinné spoločenstvá. Okrem vysokej **ekologickej hodnoty a ich významu pre ochranu prírody** je povodie troch riek **dôležitým historickým miestom**, ktoré spája rôzne kultúry. Vďaka tomu sa nivy Moravy a Dyje stali zeleným srdcom oblasti medzi Viedňou, Bratislavou a Brnom.

Jedinečná prírodná a kultivovaná krajina

Ramsarské územie nivy Moravy a Dyje prechádza od českých Vranovic na severe cez sútok Dyje a Moravy pri meste Hohenau až po sútok Moravy a Dunaja pri Devíne. Toto územie je **pravidelne zaplavované**, čo je pre **fungovanie lužných lesov a lúk životne dôležité**. Keďže sa ramsarské územie nachádza v **suchej, panónskej klíme**, môžeme tu **vedľa seba pozorovať mokré a suché miesta**. Táto skutočnosť je jedným z dôvodov **výnimočnej biodiverzity** nív Moravy a Dyje. Sú charakteristickým biotopom pre rôzne rastlinné a živočíšne druhy **vôd, lesov a lúk**. Na niektorých miestach sa nachádzajú výnimočné biotopy, ako napríklad piesočné duny alebo slaniská.

Niva Moravy a Dyje a naša hudba majú veľa spoločného: Nepoznajú hranice a sú neustále v pohybe, všetci ľudia, tradície a kultúry v nich majú svoje miesto a nachádzajú zdroj inšpirácie. Je veľkým potešením čerpať z hudobnej rozmanitosti tohto regiónu a potom sledovať reakcie ľudí. Je to ako v lese: žiaden tón neodznej bez toho, aby nezanechal tichú ozvenu ...

Miss Moravia – svetová hudba zo strednej Európy

Hudobné zoskupenie „Miss Moravia“ pozostáva z hudobníkov z Rakúska, Českej republiky a Slovenska.

Ďalším dôvodom druhej bohatosti sú rôzne formy poľnohospodárskeho využívania, ktoré sú zakorenené v samotnom príbehu využívania lužných oblastí. Typickým svedectvom **tradičného využívania krajiny** sú napríklad, aluviálne lúky hlavové vrby a rybníky. V odľahlej oblasti lužných lesov je krajina formovaná najmä poľami.

Zelený pás a koridor Alpy – Karpaty

Morava je stredoeurópskym vodným predelom a jedným z **najväčších vedľajších prítokov Dunaja**. Úsek Moravy, ktorý sa nachádza v ramsarskom území, tvorí hranicu medzi Rakúskom a Slovenskom. Úzky pás hranice bol pre verejnosť z oboch strán neprístupný skoro 40 rokov, čím sa vytvorilo človekom nerušené prostredie, v ktorom si našli domov mnohé vzácne druhy. Mokrade rieky Moravy sú súčasťou „**zeleného pásu**“, ktorý vedie **krížom cez Európu**, pozdĺž bývalej „železnej opony“.

Ako sme už spomínali, moravsko-dyjské mokrade sú tiež súčasťou dôležitej cesty migrácie významných druhov, ako sú napríklad jelene a medvede: **koridoru Alpy – Karpaty**.

Významný raj pre vtáctvo

Ramsarské územie moravsko-dyjských mokradí z veľkej časti patrí do európskej sústavy chránených území „Natura 2000“. Najmä niva Moravy je pre vtáctvo **jedným z najvýznamnejších miest v strednej Európe, ktoré slúži na hniezdenie a prezimovanie**. Ponúka **životný priestor pre vzácne druhy**, ako sú napríklad orol kráľovský (*Aquila heliaca*), haja červená (*Milvus milvus*) alebo chrapkáč poľný (*Crex crex*). Zvláštnosťou je výskyt bociana čierneho (*Ciconia nigra*), ktorý uprednostňuje staré a tiché lužné lesy. Počas sezónneho sťahovania vtákov majú vody v lužných lesoch význam pre kormorána (*Phalacrocorax carbo*) a rôzne druhy husí (*Anser anser*, *A. fabalis*, *A. albifrons*), ktoré tu zvyknú prezimovať. ■

» Bez vody niet života. Voda je drahocenná a pre človeka ničím nenahraditeľná «
(Európska vodná charta, 1968)

O význame mokradí

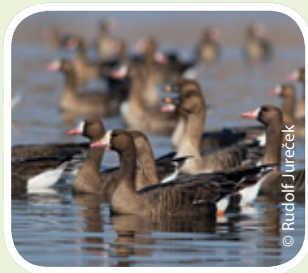
Biotop medzi súšou a vodou

Mokrade vytvárajú prechod medzi suchým a vodným biotopom. Za **mokrade sa v zmysle Ramsarského dohovoru** považujú všetky rôzne druhy vôd, od malých potokov až po veľké brakické vody na morských pobrežiach, ale aj lúky, rašeliniská a močiare. Tým sa vytvára unikátne a pre mokrade **typické spoločenstvo** živočíchov a rastlín. Rieky a riečny systém má aj dôležitú funkciu ekologického koridoru, keďže vytvára priestor pre migráciu a šírenie mnohých živočíšnych a rastlinných druhov. Rozsiahle zmeny, ktoré sa za posledné

desaťročia dotkli najmä mokradí a lužných lesov, spôsobili silný zásah do vodného režimu tohto spoločenstva organizmov a trvalo ho narúšajú.

Životne dôležité funkcie

Mokrade majú neoceniteľný význam aj pre človeka vďaka mnohým environmentálnym funkciám, ktoré v prírode zastupujú. Mokrade majú schopnosť zadržiavať vodu v krajine, čo výrazne prispieva k protipovodňovej ochrane a k **zmierňovaniu záplav**. Zadržiavaná voda sa v mokradiach

Morava spolu s jej ramenami a okolitými, husto prepletenými lužnými lesmi je pre mňa niečo tajomné, dokonca až rozprávkové. Program pomoci by som nazval „chráňte svet kráľa duchov“, pretože už roky tu ako maliar krajíniek prežívam svoje sny.

Maliar krajíniek **Gottfried Laf Wurm** z obce Lassee

zároveň prečisťuje a potom je znovu postupne uvoľňovaná späť do obehu. Okrem toho v suchom ročnom období predstavujú dôležité „oázy“, ktoré poskytujú vodu a zmierňujú vysušenie krajiny. Mokrade a najmä ich vysoko produktívne lužné lesy majú schopnosť viazať veľké množstvo oxidu uhličitého, čo výrazne prispieva k zlepšeniu klímy. Keďže mokrade **filtrujú škodlivé látky** z vody a vzduchu, prispievajú k zásobám pitnej vody.

Pre tieto a pre mnoho ďalších dôvodov považujeme ochranu mokradí naozaj za ŽIVOTNE dôležitú!

Rekreačné miesta a prírodné zdroje

Lužné lesy a ďalšie mokrade prispievajú k zlepšeniu kvality života miestnych obyvateľov, ponúkajú prírodné zdroje, ako je drevo, a poskytujú poľnohospodárske využitie vďaka kvalitnému senu. Taktiež vytvárajú príjemné prostredie pre oddych a milovníkov prírody, keďže mokrade poskytujú dôležitý životný priestor pre vzácne druhy rastlín a živočíchov európskeho, či dokonca medzinárodného významu. Rozumné využívanie územia na turistické účely je mimoriadne dôležité pre rozvoj regiónu, ako aj ochranu prírody.

Ramsarský dohovor

Čo znamená Ramsar?

Ramsarský dohovor je **medzinárodná dohoda o ochrane mokradí**, ktorá bola podpísaná v roku 1971 v iránskom meste Ramsar. Medzičasom narástol počet členských krajín na **166**. Základným prvkom Ramsarského dohovoru je zásada „**wise-use**“ čiže „uváženeho využívania“ v súlade so zachovaním prírodného bohatstva. Viac informácií o Ramsare nájdete na stránke www.ramsar.org.

Trilaterálne ramsarské územie mokradí Morava-Dyje-Dunaj

Moravsko-dyjské lužné lesy sú súčasťou medzinárodne významného ramsarského územia Niva na sútoku Moravy, Dyje a Dunaja. Ich celková plocha je takmer 55 000 ha. Niva sa nachádza na území štátov Rakúsko, Česká republika a Slovensko. Od roku 2007 je vyhlásená za cezhraničné ramsarské chránené územie. Platforma zostavená zo zástupcov troch dotknutých krajín spoločne vypracováva ciele ochrany nivy a opatrenia na jej záchranu. ■

Biotop ramsarského územia

Vodné toky

Od rieky k močiarom

Morava a Dyje sa ako **klukaté nížinné rieky** preplietajú smerom k Dunaju. Každoročne na jar v čase roztápania snehu presiahnu breh a často až na niekoľko týždňov zaplavia široké časti okolia. K záplavám však môže dochádzať aj v iných ročných obdobiach.

„Srdcami“ nivy Moravy a Dyje sú **vodné toky s výnimočným a rozmanitým živočíšnym a rastlinným svetom**, ktoré sa rozprestierajú na celom území. Patria sem riečne meandre, ako aj vyschýnajúce bočné ramená v najrozličnejších štádiách, napr. „mŕtve ramená“, ktoré sú už úplne odrezané od rieky.

Veľmi staré vodné toky možno často vidieť len ako priehlbiny v zemi, či staré ramená, ktoré sú čiastočne zaplavované. Vodou sú zaplnené len dočasne – po záplavách. Na mokrých alebo vlhkých brehoch vodných tokov rastú **ostrice a trstiny**. Sú dôležitým biotopom pre mnohé ohrozené a vzácne druhy vtáctva, ako sú napríklad chriaštel malý (*Porzana parva*).

Stále v pohybe

Vďaka záplavám môžu rieky vyvinúť svoju **tvorivú silu** aj v najodľahlejších častiach lužného lesa. Bahno sa zachytí alebo odplaví a vytvárajú sa tak úplne nové cesty. Vďaka tomu sa semená rastlín, ako aj vajcia zvierat rozširujú po celom území. Napriek regulačným opatreniam, ktoré do značnej miery obmedzili dynamiku riek, patrí Morava a Dyje k **najdynamickejším stredoeurópskym vodným tokom**. ■

© Rudolf Jureček

MLOK DUNAJSKÝ

(*Triturus dobrogicus*)

Okrem Dunaja, ktorému vďačí za meno, sa tento veľmi vzácny mlok nachádza aj v Morave. Počas obdobia párenia majú samičky na chrbte vysoký a hlboko zúbkovaný hrebeň, vďaka ktorému sa tomuto mlokoví hovorí aj „vodný drak“.

© Walter Hödl

STARODÁVNE KÔROVCE

Táto veľmi stará skupina kôrovcov vznikla pravdepodobne pred viac ako 500 miliónmi rokov. Dnešné starodávne kôrovce žijú v solných jazerách alebo v močiaroch a v starých ramenách. Prežitie v týchto podmienkach si vyžaduje náročné prispôbenie – ich vajcia dokážu prežiť mnohé suché roky, aby sa potom počas vhodných podmienok rýchlo vyvinuli.

BOCIAN ČIERNY

(*Ciconia nigra*)

Bocian čierny je pre svoj utajený spôsob života prezývaný aj „lesný bocian“ a je typickým obyvateľom moravsko-dyjských lužných lesov. Svoje hniezdo si najčastejšie stavia v ťažko dostupných oblastiach lužného lesa. Potrebuje tiché oblasti a dostatočný počet starých stromov, ktoré dokážu niesť jeho ťažké hniezda.

HLAVOVÉ VRBY

(*Salix* sp.)

Hrčovité kmene hlavových vrb sú pre vtáky, ako je napríklad kuvik obyčajný (*Athene noctua*) alebo dudok chochlatý (*Upupa epops*), vhodnými hniezdiskami.

Lužný les

O stromoch – obroch a iných obyvateľoch

Lužný les je tiež **veľmi dynamickým biotopom**. Pravidelne zaplavované oblasti v blízkosti riek pozostávajú z iných druhov stromov ako územia vzdialenejšie od riek. Tým vznikajú rôzne spoločenstvá lužného lesa. Tie ešte navyše ovplyvňuje využívanie ľuďmi a tvorivá sila živočíchov, ako diviak lesný (*Sus scrofa*) alebo bobor (*Castor fiber*). Občas je možné zazrieť obrovské staré stromy, ktoré sú životne dôležité na prežitie mnohých druhov, napríklad fúzača veľkého (*Cerambyx cerdo*), ktorý obýva mŕtve drevo.

Len s veľkou dávkou šťastia stretneme vydru riečnu (*Lutra lutra*) alebo mačku divú (*Felis silvestris*). Môžeme tu vidieť aj nádherné veľké vtáky: bociany (*Ciconia* sp.) či volavky popolavé (*Ardea cinerea*) hniezdiace v korunách stromov. Tiché prostredie využívajú aj dravé vtáky, ako je haja červená (*Milvus milvus*), ktoré obľubujú hniezdenie v korunách stromov. Predovšetkým impozantný orliak morský (*Haliaeetus albicilla*) je pri výchove mláďat odkázaný na kludové zóny.

Tradičné využitie

Dodnes sa les pravidelne obhospodaruje, pričom najvhodnejšie sú prebierkové výruby, pri ktorých sa vyrúbu iba staré stromy a ponechajú sa silné semenné stromy. **Mono-kultúrny les** na druhej strane sa skladá zo stromov rovnakého druhu, ktoré sa väčšinou vyrúbu naraz. Osobitné využitie majú **hlavové vrby, ktoré si vďaka pravidelnému orezávaniu udržiavajú charakteristický tvar**. Ich dlhé, ohybné výhonky poskytujú tradičný pracovný materiál pre košíkárov a iných remeselníkov. Hlavové vrby vyžadujú pravidelne zaplavované miesta a sú typické pre územie Moravy a Dyje.

Aluviálne lúky

Zdroj obživy bocianov a domov pre obojživelníky

Mokrade v nive Moravy sú obzvlášť bohaté na rastlinné a živočíšne druhy. Lúky sú významným zdrojom obživy pre hniezdiace bociany biele. Žijú tu aj obojživelníky, ako je rosnička zelená (*Hyla arborea*), alebo malé cicavce, ako je vzácna myška drobná (*Micromys minutus*), ktorá pre mladé bociany slúži ako potrava. Na týchto lúkach nachádzajú potravu a miesto na hniezdenie aj vzácne druhy vtákov, ako napríklad chrapkáč poľný (*Crex crex*) a trasochvost žltý (*Motacilla flava*). Cesnak hranatý (*Allium angulosum*) a plamienok celistvolistový (*Clematis integrifolia*) skrášľujú túto oblasť farebnými kvetmi.

Využívanie lúk a biodiverzita

Lúky v nive Moravy a Dyje majú vysokú nutričnú hodnotu a vyznačujú sa vysokou produktivitou. Kosia sa **jeden až dvakrát do roka, a to koncom mája a začiatkom októbra**. Kedysi bežné hospodárenie na pasienkoch v posledných desaťročiach úplne vymizlo. Dnes sa pokúšame jednotlivé plochy využívať opäť na spásanie. Bez obhospodarovania by sa na väčšine lúk rozmohli kríky a stromy a z lúčneho biotopu by sa vytratil typické druhy.

Najkrajšie a najvýznamnejšie územia s druhovo bohatými lúkami sa nachádzajú na Devínskom jazere (SK) alebo pri Rabensburgu (AT). Regulácia riek, odvodňovanie, ale aj nevhodné obhospodarovanie lúk viedli na niektorých miestach k degradácii biodiverzity lúk a k zníženiu ich rozlohy. ■

PLAMIENOK CELISTVOLISTÝ
(*Clematis integrifolia*)

Plamienok celistvolistý je typickým druhom nivy Moravy. Jeho zvončekovité modrofialové kvety patria spolu s kosatcom sibírsym (*Iris sibirica*) k najkrajším rastlinám, ktoré môžeme na lúkach v nive Moravy nájsť. Ich výskyt je závislý od pravidelného kosenia alebo spásania.

CHRAPKÁČ POĽNÝ
(*Crex crex*)

Chrapkáč poľný je celosvetovo ohrozený nočný vták, ktorý je charakteristický svojím silným hlasom. Vhodným prostredím pre život chrapkáča sú remízky alebo lúky, ktoré sa kosia až veľmi neskoro (od augusta).

© Robert Kreinz

HAJA ČERVENÁ

(*Milvus milvus*)

Haja červená je typickým obyvateľom otvorenej a rozmanitej kultivovanej krajiny, avšak hniezdi v lužných lesoch. Jej potrava je rôznorodá. Pochutí si na myšiach, vtákoch, ale aj na zdochlinách a hmyze. Ohrozená je najmä intenzívnym poľnohospodárstvom a používaním pesticídov.

© Gerhard Egger

SMLDNÍK LEKÁRSKY

(*Peucedanum officinale*)

Pôsobivú rastlinu s veľkými žltkastými okolíkmi a metlovito rozčlenenými listami rozoznáte vždy. V lete vzbudzuje pozornosť aj svojou aromatickou vôňou. Zvyšky slanísk na rakúskej strane rieky Moravy sú jedným z posledných miest výskytu tejto rastliny v strednej Európe.

© Gerhard Egger

11

Odlahlé oblasti luhov

Úrodné polia

Blízko zaplavovaného lužného územia sa nachádzajú úrodné polia. Tieto polia, ktoré **dravé vtáky a bociany** vyhľadávajú na **obživu**, sú významnou súčasťou ich biotopu. **Polné úhory** sú pre mnohé vtáky a malú zver **dobрым miestom na rozmnožovanie**. Pre mnohé druhy sú často jediným životným priestorom v otvorenej krajine, a preto sú polia pre **biodiverzitu** v tomto prostredí nevyhnutné.

Piesočné duny

Duny a územia s viatym pieskom na Morave patria k **najsuchším miestam** v strednej Európe. **Rastlinné druhy** rastúce na piesku sú prispôsobené týmto špecifickým podmienkam, aby mohli prežiť – napríklad slamiha piesočná (*Helichrysum arenarium*) alebo kyjanka sivá (*Corynephorus canescens*). Pre včely, chrobáky a iný hmyz sú duny hotovým rajom. V Rakúsku sú voľné piesočné plochy len na malých územiach, napr. v „piesočných vrchoch“ pri Drösingu. Naopak, na území Záhoria na Slovensku sa ešte zachovali rozľahlé duny.

Slaniská

Tento **biotop**, v strednej Európe obzvlášť **výnimočný**, zaberá iba pár hektárov na rakúskej strane Moravy pri obci Baumgarten. Len veľmi špecializované rastlinné druhy dokážu existovať v obzvlášť **zásaditých pôdnych podmienkach** – napríklad smldník lekársky (*Peucedanum officinale*), hviezdovec sivý (*Aster canus*) alebo prerastlík najtenší (*Bupleurum tenuissimum*). ■

© Gerhard Egger

Křižovatka dejín, kultúry a prírody

© Antonín Vojtek

Krajina v povodí riek Morava a Dyje je ako cesta do praveku. Je pôvabná, romantická, rozprávková. Človek tadiaľto prechádza galériou storočných dubov, čerpá energiu a nachádza sám seba.

Maliar **Antonín Vojtek** z Břeclavi, Česká republika

Ovplyvnené dejinami plnými zmien

Územie nív Moravy a Dyje je **osídlené už od pradávna**. Lužné lesy boli vďaka strategicky výhodnej polohe v strede Európy už od doby kamennej **ovplyvňované mnohými národmi a kultúrami**. Nedávna minulosť bola ovplyvnená „železnou oponou“, ktorá počas mnohých desaťročí predstavovala pre ľudí neprekonateľnú bariéru. **Dejiny plné zmien** mali takisto podstatný vplyv na **charakter dnešnej krajiny** a určili využitie lužných lesov.

Sledovanie stôp

Chceme vás pozvať, aby ste sa vydali po stopách **dejín, kultúry a prírody** v moravskodysjskej nive. Na ďalších stránkach vám predstavíme niektoré z atrakcií. Podrobné informácie o výletných cieľoch získate na turistických webových stránkach jednotlivých regiónov napr.

www.marchthayaauen.at

www.donautourismus.at

www.jizni-morava.cz

www.slovakia.travel

Či už **peši alebo na bicykli, jednotlivo alebo so sprievodom**: vitajte v zelenom srdci strednej Európy!

Návšteva moravsko-dyjských lužných lesov v Rakúsku

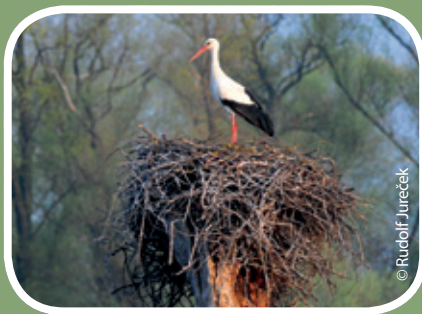

VIDIECKY ZÁMOK HOF

Barokový štýl a nádherná záhrada

Na území dolnomoravskej nivy sa nachádza najväčší vidiecky zámokový komplex v Rakúsku, ukážka kráľovského barokového štýlu. Komplex panskej obytnej budovy, umeleckej záhrady a idylického statku sa rozprestiera na viac ako 50 ha. Ponorte sa do fascinujúceho sveta princa Eugena a cisárovnej Márie Terézie. Nezvyčajnú krásu zámku Hof z veľkej časti dotvára jeho záhrada, ktorá sa majestátne ťahá cez sedem terás až k Morave. Medzi nádhernými záhonmi a pôsobivými fontánami sa nasýtuje neopakovateľný výhľad na oblasť lužných lesov pri dolnom toku rieky Morava.

INFORMÁCIE: www.schlosshof.at

PRÍRODNÝ RAJ V DOLNOMORAVSKEJ NIVE

Kolónia bocianov a zážitok
z lužného lesa pri Marcheggu

Vychutnajte si v máji, v období liahnutia, pohľad na kolóniu bielych bocianov na zámockej lúke pri Marcheggu. Môžete pritom pozorovať až 50 bocianích párov, ako vychovávať mláďatá na starých duboch. Bociany nie sú jedinou zvláštnosťou územia s rozlohou 1 100 ha. Lužné lesy, lúky a vodné toky vytvárajú biotop pre mnohé vzácne druhy, ako sú napríklad orliak morský, haja červená alebo vydra. Návštevníci môžu celoročne spoznávať územie na troch okružných trasách, v pozorovacích chatách, ako aj na vyhliadkových vežiach pri kolónii bocianov. V prírodných rezerváciách má však prednosť príroda – tam je kráľovnou ona.

INFORMÁCIE: www.marchegg.at
storchenhause.marchegg@gmail.com

RYTIERSKE OSLAVY

Historický zážitok na historicky
významnom mieste

V historickej bitke z 26. augusta 1278 medzi českým kráľom Přemyslom Otakárom II. a Rudolfom I. Habsburským sa rozhodlo o ďalšom osude strednej Európy. Rudolf vyšiel z boja ako víťaz a rod Habsburgovcov potom vládol v Európe viac ako šesťsto rokov. Na pamiatku tejto udalosti sa každý rok uskutočňujú nezvyčajné rytierske oslavy, raz v obci Jedenspeigen a raz v obci Dürnkrot. Stopy po veľkej bitke môžete celoročne nájsť v zámkoch v oboch obciach alebo pri pomníku medzi oboma miestami.

INFORMÁCIE:

www.jedenspeigen.at
www.duernkrut.gv.at

Návšteva moravsko-dyjských lužných lesov na Slovensku

15

HRAD DEVÍN
Nádherný výhľad

Ruina hradu Devín sa nachádza na skale, odkiaľ máte jedinečný výhľad na južnú časť nivy Moravy. Zvlášť pekný je výhľad na Moravu, ktorá sa vlieva do Dunaja. Hrad pochádza z 9. storočia a patrí k najstarším hradom Slovenska. V roku 1809 vyhodila Napoleonova armáda hrdý hrad do povetria a zničila ho. V súčasnosti je ruina dôležitým archeologickým náleziskom a konajú sa na ňom aj výstavy. Pod hradnými skalami bol v roku 2006 odhalený „Pamätník obetiam železnej opony“.

INFORMÁCIE: www.muzeum.sk

**HABÁNSKE MÚZEUM
VO VEL'KÝCH LEVÁROCH**
Svedkovia dávnej kultúry

Na Morave sídlilo mnoho národov, ktoré tiahli Európou. Koncom 16. storočia sa v dedine Velké Leváre usídlilo pozoruhodné nemecké spoločenstvo nazvané Habáni. Habáni boli prívržencami mimoriadne nonkonformistického kresťanského učenia, ktoré bolo založené na princípe spoločného vlastníctva. Boli zruční remeselníci a boli okrem iného známi svojou keramikou. Štýl habánskeho hrnčiarstva sa podobá na štýl, ktorý v súčasnosti ešte stále používajú keramikári v Modre. V múzeu vo Velkých Levároch sa môžete dozvedieť zaujímavé podrobnosti o každodennom živote Habánov. Obec leží v časti ramsarského územia, v ktorom sa ešte stále nachádzajú prirodzené územia zaplavované riekou Morava.

INFORMÁCIE: www.slovakia.travel

DEVÍNSKE JAZERO
Miestne lúky

Krajina v okolí Devínskeho jazera je mozaikou zloženou z lužných lesov a lúč, trstín, ostríc a vodných tokov. Tieto lúky patria k najvzácnejším ekosystémom ramsarského územia a počas skorého leta plne rozkvitajú. Sú najväčším súvislým komplexom lúč v rámci nív Moravy a Dyje. Obývajú ich mnohé vzácne druhy vtákov, napríklad chrapkáč poľný. Moravská panoramatická cyklistická trasa, ktorá prechádza medzi Devínom – Moravským Svätým Jánom a obcou Hohenau, je najlepším spôsobom, ako zažiť lúky na vlastnej koži. Na informačných tabuliach popri ceste sa môžete dozvedieť zaujímavé fakty o kultúre, dejinách a prírode regiónu.

INFORMÁCIE: www.slovakia.travel

Návšteva moravsko-dyjských lužných lesov v Českej republike

ZÁMOCKÉ KOMPLEXY A PARK LEDNICE / VALTICE

Zámky a výnimočná
vidiecka záhrada

V mestečkách Lednice a Valtice sa nachádzajú nádherné zámocké komplexy, ktoré sú bývalé letné rezidencie rodiny rodu Luxemburgovcov. Medzi nimi sa nachádza pôsobivý, romantický park, ktorý bol v 19. storočí známy ako „záhrada Európy“. Pri prechádzke môžete objavovať mnohé roztrúsené kostolíky, jaskyne, zámočky a rybníky areálu parku. Kultivovaná krajina okolo Ledníc/Valtíc bola na základe jej výnimočnosti vyhlásená za svetové kultúrne dedičstvo UNESCO. Lednické rybníky sú významné miesto na hniezdenie a odpočinok vtákov.

INFORMÁCIE:

www.lednicko-valticky-areal.cz

SOUTOK / POHANSKO

Prechádzka po stopách
prírody a dejín

V českej časti nivy Moravy a Dyje sa nachádzajú lužné lesy pri Soutoku. Prírodné lesné územie je chránené a verejnosti je sprístupnené len na niekoľkých miestach. Jedno vstupné miesto sa nachádza pri Pohansku, južne od Břeclavi. Cyklistická a turistická cesta, ako aj náučný chodník vedú k bývalému loveckému zámočku Pohansko. Namiesto lužného lesa sa tu nachádzajú mokré lúky bohaté na život a pôsobivé staré stromy – bez obhospodarovania ľudí by sa lúky opäťovne premenili na lužný les. V 9. storočí sa tu nachádzalo významné opevnenie, nálezy z archeologického prieskumu sú vystavené v zámku.

INFORMÁCIE:

www.lednicko-valticky-areal.cz

DEGUSTÁCIA VÍN NA ZÁMKU VALTICE

Najlepšie vína Českej republiky

V „hlavnom meste vína“ Českej republiky – Valticiach – je každý rok významených sto najlepších vín krajiny titulom „vínny salón“. Víťazné vína môžete potom počas celého roku degustovať alebo si ich kúpiť v pivničných priestoroch Národného vinárskeho centra v zámku Valtice. Okrem ochutnávok vína sa môžete dozvedieť zaujímavé informácie o vínach a vinároch. K dispozícii je aj výstava o dejinách vinohradníctva, „sieň slávy“ vinohradníctva Českej republiky, ako aj prehliadky. Pri prechádzke môžete pozorovať aj peknú krajinu okolo Valtíc.

INFORMÁCIE:

narodni@vinarskecentrum.cz

Príroda bez hraníc

Šanca pre región

Niva Moravy a Dyje je výnimočným prírodným pokladom. Jej poloha medzi tromi veľkými mestami – Viedňou, Brnom a Bratislavou – z nej zároveň robí turistickú destináciu na oddych a trávenie voľného času pre viac ako 2 milióny obyvateľov regiónu. Prírodné krásy a jedinečné kultúrne a historické dedičstvo regiónu povodia Moravy ponúka celú škálu možností, ako podporiť trvalo udržateľný rozvoj územia. Na oboch stranách hranice sa vytvára široká ponuka ekologicky zameraného cestovného ruchu. Prostredníctvom tejto ponuky bude možné spropagovať celý rad pamätihodností, ako sú múzeá alebo zámky, ktoré sa skvejú popri riekach ako šnúra z perál.

Niva Moravy so svojou dlhou históriou a tradíciou ponúka aj možnosť propagácie, znovuobjavenia a rozvoja miestnych remesiel či výrobkov z regiónu. Voľne sa pasúci dobytok,

ktorý spásaním tiež prispieva k ochrane prírody, je tiež jednou z možností, ako obchodne využiť produkty z regiónu. Cieľom je zviditeľniť región tak, aby sa dostal viac do povedomia obyvateľstva.

Spoločne zachovať prírodné dedičstvo

Už mnoho rokov sa organizácie na ochranu prírody, rôzne inštitúcie a mnohí angažovaní ľudia snažia chrániť jedinečnú prírodu nivy Moravy a Dyje. V budúcnosti je potrebné túto cezhraničnú spoluprácu i naďalej posilňovať, podporovať a navždy etablovať spoločný manažment prírodných území, pretože práve z dôvodu ich zvláštnej polohy na pomedzí troch krajín bude v budúcnosti možné zachovať nivu, iba ak budeme myslieť a konať cezhranične. Ochrana prírody by mala byť v dotknutých krajinách výraznejšie zohľadňovaná ako dôležitá súčasť regionálneho a miestneho územného plánovania.

Príroda bez hraníc

→ Veľmi dôležité je podporiť spoluprácu medzi týmito tromi krajinami na komunálnej úrovni. Intenzívnejšia spolupráca medzi školami a zapojenie detí a mládeže dávajú šancu zvýšiť povedomie o prírode a pocit spolupatričnosti i v nasledujúcich generáciách.

Pre budúcnosť je dôležité, aby obe hraničné rieky mohli opäť čo najprírodzenejšie tiecť a aby sa odrezané meandre znovu pripojili. To vyžaduje vizionárske projekty a vôľu uskutočniť ich. Ďalším dôležitým opatrením je udržiavanie voľných ekologických koridorov. Tie umožňujú migrujúcim zvieratám udržať si v krajine rozčlenenej cestami a budovami svoje zaužívané migračné trasy bez toho, aby sa vystavovali nebezpečenstvu, ktoré so sebou prináša moderná krajina.

Príroda nepozná hranice a len spoločne si ju môžeme zachovať. ■

© Christoph Roland

© Archive MoE SR

Sú rieky krásne, sú rieky majestátne. Niektoré rozdeľujú, iné spájajú. A niektoré sú symbolom. Rieka Morava je symbolom slobody, ochrany prírody, cezhraničného priateľstva a medzinárodnej spolupráce. Spája tri štáty, vytvára jedinečnú mozaiku vzácných lúk, lesov a mokradí, uchováva bohatú históriu a sprostredkováva rozmanitú kultúru.

RNDr. Ján Kadlečík

Tajomník Slovenského ramsarského výboru

© strana 19:

Rudolf Jureček, Dušan Valachovič, Robert Kreinz, Rudolf Jureček, Walter Hödl, Thomas Kucera, Popp & Hackner, pbuchner4nature, Marc Sztatecsny, Rudolf Jureček, WWF, Popp & Hackner, Rudolf Jureček, Gerhard Egger, Popp & Hackner, Thomas Kucera

Tiráž

Nakladateľ a vydavateľ: Weinviertel Management,
2225 Zistersdorf, Hauptstraße 31, www.euregio-weinviertel.eu
Predseda: podpredseda krajinského parlamentu Dolného Rakúska,
starosta Herbert Nowohradsky
Reg.č. združ: 314526709

Text: Weinviertel Management, WWF

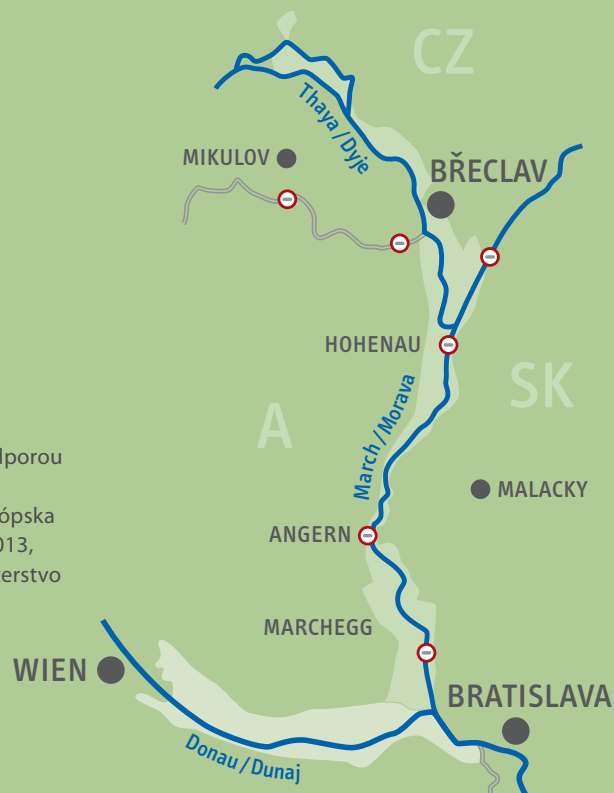
Grafický dizajn: Luise Hofer, 2230 Gänserndorf

Tlač: Druckerei Paul Gerin, 2120 Wolkersdorf

Stav/vyhotovenie: marec 2013

Táto brožúra bola vypracovaná v rámci projektu Ramsar-SKAT s finančnou podporou Európskej únie, Spolkovej republiky Dolné Rakúsko a rakúskeho ministerstva životného prostredia (AT). Na projekte Ramsar-SKAT sa finančne podieľajú Európska únia v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko 2007 – 2013, Spolková republika Dolné Rakúsko/oddelenie ochrany prírody, rakúske ministerstvo životného prostredia a Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

www.march-thaya-auen.at
www.morava-dyje.eu

**Weinviertel
Management**

**RAMSAR
Morava Dyje**

S PODPOROU RAKÚSKEHO MINISTERSTVA POĽNOHOSPODÁRSTVA, SPOLKOVEJ KRAJINY DOLNÉ RAKÚSKO A EÚ

**EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund**

creating the future
Program zur grenzüberschreitenden Zusammenarbeit SLOWAKEI - ÖSTERREICH 2007-2013
Program cezhraničnej spolupráce SLOVENSKÁ REPUBLIKA - RAKÚSKO 2007-2013